

SVOBODNA SLOVENIJA

ANO (LETO) XXXI. (25)

No. (Štev.) 16

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

20. aprila 1972

Latinska Amerika pred izbiri

Komunistični teror, ki se je v nedavnih tednih razplamtel na obeh straneh Srebrne reke v Južni Ameriki, Urugvaj in Argentini, marsikoga od nas spominja na komunistični teror med revolucijo v Sloveniji, v letih 1941 in 1942. Takrat so odmevali streli po ljubljanskih ulicah in so padali ljudje, ki jih je slovenska komunistična partija smatrala za nevarne svojim načrtom za komunizacijo Slovenije. Tudi danes odmevajo streli po montevidjskih in buenosaireskih ulicah in padajo ljudje, ki jih urugvajski in argentinski komunisti smatrajo za svoje nevarne nasprotnike. Ni važno, da v te umore nista zapleteni direktno urugvajski in argentinska komunistična stranka kot taki, kakor se je to dogajalo pred tridesetimi leti v Ljubljani s slovensko KP, katere vodstvo je bilo tisto, ki je dajalo likvidacijska povelja svojim krvnikom. Tudi ni važno, h kateri veji komunizma spadajo atentatorji, ki danes streljajo po južnoameriških mestih. V Buenos Airesu in v Montevideju jih imenujejo trockiste, v Boliviji kastriste, podobno v Braziliji itd. Eno imajo vsi skupno: nasilno spreveči obstoječi red in uvesti komunistično diktaturo.

Za vsemi temi revolucionarnimi poskusi vztrajno stoji Castro na Kubi, ki je bila spremenjena v edinstveno sovjetsko vojaško in revolucionarno oporišče na ameriški polobli. Nekaj let nazaj se je sovjetska zunanja politika odmaknila od Castrovega bojnega razpoloženja, da hitro revolucionira vso latinsko Ameriko, ko je bil napovedal, da bo Ande spremenil v Sierru Maestro. Prestižni udarec, ki ga je Moskva doživela od Washingtona, ko je morala umakniti svoje rakete s Kube leta 1962, v sovjetskem zunanem ministertvu dolgo niso mogli preboleti. Že lani pa so se v Krenlju spet začeli posebej zanimati za komunizacijo latinske Amerike, zlasti, ko je svetovnemu komunizmu nepričakovano padel v objem Allendejev Čile.

Dasi ostaja Moskva v svojem novem podpiranju Castra previdna, ker noče doživeti novih porazov revolucionarnih skupin, kakor ga je leta 1967 doživela Che Guevarova gverila v Boliviji, pa mu trenutno vendar stoji ob strani v načrtih komunizacije predvsem južnega dela latinskoameriškega kontinenta.

Urugvaj je za Castra postal najvažnejše torišče revolucionarnih poskusov, zlasti, ko je na volitvah popolnoma propadel gral. Liber Seregni, predstavnik skrajne urugvajske levice. Prav tako je Castro javno izjavil, da je zaskrbljen nad čilsko bodočnostjo, ker se Allende doslej ni hotel poslužiti nasilja za komunizacijo svoje države.

V Boliviji je bilo sovjetsko veleposlaništvo direktno zapleteno v nove gverilske načrte ter je zato moralo zapustiti La Paz skoro vse sovjetsko diplomatsko osebje. Bolivijski komunistični izgnanci, ki so se zatekli v Čile, so s podporo Castra pred petimi meseci ustanovili tkim. „Proti-imperialistično revolucionarno fronto“ (Frente Revolucionario Antiimperialista — FRA), ki ima namen zrušiti Banzerjev protikomunistični režim. Predstavniki FRA so odšli na vežbanje v kubanska gverilska taborišča. Tkim. „Osvobodilni direktorij“ Castrovega notranjega ministertva v Havani je poslal svoje ljudi na kubansko poslaništvo v Santiagu, da vodijo delovanje FRA. Vodja teh Kubancev, Luis Fernandez Ona, je poročen z najljubšo Allendejevo hčerko Beatrice.

Castro si je z lahkoto zagotovil Allendejev pristonek za delovanje FRA v Čilu. Leta 1969 je poveljnik severnovietnamske vojske general Giap, izjavil Allendeju, ki je bil takrat na obisku v Hanoju, da so gverilska gibanja, ki nimajo oporišča v sosednjih državah, zapisana smrti. Allende dobro razume strateško važnost Čila za pod-

ŠTIRJE VOGELNI KAMNI VSAKE SKUPNOSTI MORAJO BITI: LJUBEZEN, MIR, ZAUPANJE IN VOLJA

GOVOR PISATELJA KARLA MAUSERJA V DOMU V SAN MARTINU

Dragi sorojaki in prijatelji!
Vesel sem in srečen, da smem biti pri tej slovesnosti, ko obhajate enajsto obletnico svojega doma. Pred dvema letoma sem stal v tem prostoru in danes sem spet pod krovom, pod katerim tolikokrat odneva slovenska beseda in slovenska pesem.

Čudovita beseda je dom. Poleg besede mati morda najlepša beseda. Saj se spomnimo, kajne, kako ste občutili to besedo na vetrinskem polju, kako smo jo občutili v barakah? Gledali smo ljudi, ki so hodili po cestah, in vedeli: domov gredo, v svoje hiše gredo. Sam si gledal okoli sebe, nič nisi imel, samo svojo revščino in nebo nad seboj. Strašno globoko smo tedaj imeli v srcu svoj dom, natančno si vedel, kje stoji miza, kje so omare, vse stopinje svojih prednikov si videl na tleh in svoje in svojih otrok stopinje.

Čudno, koliko trpljenja je včasih treba, da človek do kraja doume vrednost in bogatijo tega, kar je dolga, dolga leta brez prave, globoke misli užival. Kot otrok sem s svojimi starši živel kot gostač v Podbrezjah. Pri Matijevcu, pri Štrithu in pri Mrkovcu. Nismo imeli svoje hiše. In se spomnim: pozno v jesen, ko se je delo uletelo, na polju je bila le še repa, se je zbrala družina pri večerji. S posli vred so vsi sedeli okrog mize in zajemali iz ene skledice. Tudi jaz marsikdaj. In sem imel občutek, da sedimo kakor v trdnjavi, ki je nihče ne more premagati. Star, močan zid okrog vseh — naj bo zunaj neurje in vihar, mirno gori luč pod stropom, ni je sile, ki bi jo mogla ugasniti, ni je sile, ki bi jo mogla prevezniti te zidove. Tu je varnost in mir in blagoslov.

Dragi prijatelji, marsikdaj v življenju sem mislil na to sliko in mislim nanjo tudi zdajle v tem prostoru. Zbrani smo med temi zidovi, ena družina, ki je iz iste skledice. Naš dom je to, naša trdnjava. Kolikokrat ste bili že v njem, kolikokrat ste že slišali tod-

le slovensko pesem in slovensko besedo. In v teh zidovih ste vi sami, vaše delo, vaše želje, vsa vaša upanja, ki ste jih imeli, ko ste ta dom zidali.

Ne glejmo na domove kakor na stavbe, kjer stoji kamen na kamnu. Dokler je samo to, je to samo mrzla resničnost. Mislimo vselej, da ima vsak dom dvojen zid. Ta iz kamna, drugi zid smo mi — živi ljudje, tesno eden pri drugemu.

In to je, dragi moji, kar domovom daje življenje, ta drugi živi zid, ta skupnost, ta zavest, da spadamo drug k drugemu, da drug brez drugega ne moremo živeti — zavest, da brez te skupnosti pravega doma ni.

Glejte, življenje ni lahko, težje in težje postaja. Če se težkim časom pridruži še osamelost, če zgubiš občutek, da spadaš k družini, da spadaš v skupni dom, kam boš šel?

Zavoljo tega naj naslovim še besede na mlade. V življenje raste in to življenje okrog vas je košato. Morda boste nekoč s posebnim nasmehom pogledali na ta dom. Ne bo moderen, ne bo imel vsega, kar si boste morda želeli, ima pa eno, dragi moji mladi prijatelji, kar tuji domovi, naj bodo še tako lepi, nimajo: ima ljubezen vaših staršev, ima skrb vseh, ki vas imajo radi, ima vse prečudno lepe želje tistih, ki so vam želeli od svoje revščine in preprostosti najbolje dati.

Mar ni to najlepši izraz ljubezni, mar ni že zavoljo tega ta dom čudovito lep?

Eno željo delim z vami vsemi, vem, da imamo isto v svojem srcu: da bi v tem domu trdno še dolgo stali štirje vogelni kamni, ki morajo biti vogelni kamni vsake skupnosti: ljubezen, mir, zaupanje in volja.

Naj nas te štiri velike dobrine vežejo z mladim rodом, da bo življenje žuborelo v tem domu tudi še takrat, ko bo v njem od nas ostal samo še duh.

Naj tej naši želji Bog da svoj blagoslov!

Predstavniki koroških Slovencev na Dunaju

DVOJEZIČNI NAPISI V 205 VASEH

V četrtek, 6. aprila, je bil v uradu zveznega kanclerja na Dunaju razgovor predstavnikov avstrijske vlade z zastopniki koroških Slovencev. Razgovoru je predsedoval kancler dr. Bruno Kreisky, poleg sta bila še zunanji minister dr. Kirchschaeger in koroški deželni glavar Hans Sima. Narodni svet koroških Slovencev so zastopali predsednik dr. Joško Tischler, podpredsednik Valentin Inzko in tajnik NSKS, dipl. jur. Filip Warasch, Zvezo slovenskih organizacij na Koroškem dr. Franci Zwitter, deželni poslanec Hanzej Ogris in visokošolec Augustin Malle.

Uvodoma se je zahvalil dr. Tischler kanclerju dr. Kreiskemu za vse korake, ki jih je storila v zadnjem času avstrijska vlada: začeli so z gradnjo poslopija Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, dana je bila kmetijski šoli v Podravljah pravica javnosti, prenakazana pa je bila slovenskim organizacijam tudi obljubljeni podpora.

V drugem delu razgovora je bilo obdelano vprašanje dvojezičnih napisov. Na začetnje predstavnikov koroških Slovencev tem tudi v okviru dunajskega razgovora ni bil izročena seznam vasi, v katerih naj bi realizirali državno pogodbo v zvezi z dvojezičnim krajevnimi imeni. Dr. Kreisky je obljubil, da bodo imeli koroški Slovenci možnost, zavzeti do osnutka, ki bo obema organizacijama poslan, pismeno stališče. Po predlogu, ki ga je izdelal urad koroške deželne vlade, naj bi bili uresničeni dvojezični napisi v 205 vaseh južne Koroške na podlagi ljudskega štetja iz leta 1961, kar koroški Slovenci odklanjajo.

Do tega vprašanja je obširno zavzel stališče dr. Valentin Inzko, ki je nakažal, pod katerimi okoliščinami in pogoji je bilo izvedeno ljudsko štetje leta 1961. Opozoril je na delovanje nemško-nacionalistično usmerjenih organizacij ter omenil, da to delovanje ni ostalo brez posledic na izid ljudskega štetja. V primerjavi s ljudskim štetjem leta 1951 je tako slovensko prebivalstvo po statistikah ljudskega štetja iz leta 1961 nazadovalo v kratkem obdobju desetih let skoraj za 20.000.

Znano je, da predvideva osnutek koroške deželne vlade dvojezične napise samo v tistih vaseh, v katerih je bilo leta 1961 20% slovenskega prebivalstva. Dr. Inzko je izrazil začudenje

nad tem, da predlog deželne vlade ne upošteva kombinacij „windisch-deutsch“, „deutsch-windisch“ in „windisch“. V tej zvezi je opozoril tudi na stališče uradnega glasila „Kärntner Landeszeitung“, ki označuje vindišarško govoreče prebivalstvo Južne Koroške kot slovensko.

V primerjavi z osnutkom koroške deželne vlade je označil dr. Inzko predlog dr. Veiterja, strokovnjaka za vprašanja mednarodnega prava, kot manjšinski zaščiti odgovarjajoč predlog. Dr. Veiter zahteva v svoji knjigi „Pravo narodnostnih skupin in jezikovnih manjšin v Avstriji“ dvojezične napise povsod tam, kjer se je izreklo pri ljudskem štetju leta 1951 10% prebivalstva v kateri koli kombinaciji za slovenski občevalni jezik.

Ker je znano, da po letu 1945 v Avstriji še nobeno ljudsko štetje v zvezi z izjavo o občevalnem jeziku ni bilo stvarno izvedeno, zastopa slovenska manjšina na Koroškem stališče, po katerem bi bilo treba izvesti določila člena 7 državne pogodbe na ozemlju, za katerega je bila v veljavi odredba dvojezičnega šolstva. Ta teritorij je priznal v soglasju sprejetem sklepu tudi koroški deželni zbor na svojem zasedanju 28. januarja 1947.

Za reševanje vseh odprtih vprašanj je predlagal dr. Inzko ustanovitev posebne komisije. Le s skupno pripravljenimi predlogi bo možno priti do zadovoljivih rešitev.

América latina vista desde Praga

Desde hace 15 años se publica en Praga una revista titulada "Problemas de la Paz y del Socialismo", que es en realidad el centro de la propaganda mundial del movimiento comunista sometido a Moscú. Esto quiere decir que las tendencias prochinas o neutralistas del movimiento comunista no están representadas en dicha revista, dominada por los partidarios de la U.R.S.S. y vigilada directamente por un equipo soviético.

En el interior de esta revista funciona un aparato internacional comunista, no sólo para las cuestiones de propaganda, sino asimismo por lo que concierne a la acción comunista en el continente. En él figura con carácter permanente una comisión latinoamericana, la cual efectuó a comienzos de 1972 una especie de balance de la situación del movimiento comunista latinoamericano.

La mayor parte de los trabajos estuvo consagrado a la revolución cubana y al avance de la causa comunista en el continente latinoamericano. Se citaron tres países según el orden de importancia: Cuba, Chile y Perú, mientras en el pasivo se inscribió en primer lugar "el éxito provisional de la contrarrevolución en Bolivia".

Otra cuestión tratada fue "una política internacional de nuevo tipo", llegándose a la conclusión de que las relaciones internacionales en el continente latinoamericano ha sufrido un importante cambio "con la aparición de un régimen socialista en Cuba, de un gobierno popular en Chile y de un régimen antiimperialista en Perú".

P. Bernard Ambrožič — osemdesetletnik

Kdor je bral avstralske MISLI, je bil vedno navdušen nad urednikom, ki zna tako zanimivo in živahno urejati mesečnik, še predvsem pa pisati aktualne kronike in tudi črtice, če je treba. Jasnost, preprostost in nazornost njegovih člankov in misli, tudi polemik in komentarjev izpričujejo mladostno razpoloženje pisatelja, o katerem bi človek še zdaleč ne mislil, da te dni dopolnjuje — osemdesetletnico rojstva.

P. Bernard Ambrožič! Kdo ga ne pozna, komu še ni storil dobrote? Morda ne osebne, kajti on je delal — kolektivne dobrote, dobro za vse, za množice. Kdo ni bil deležen podpore, ki jo je dajala posebno nam beguncem po drugi svetovni vojni Slovenska katoliška Liga v Združenih državah? To je on ustanovil in vodil dolga leta, da je „spravljala“ naše begunce med ameriške vseljence in jim še pošiljala pakete v taborišče in v svojem v domovino. P. Bernard Ambrožič je kulturni delavec treh kontinentov: Evrope, Amerike in Avstralije in je povsod pustil plodne razore svojega dela, ki jih je oral večina naravnost v ledino. Kako?

V Evropi: kot mladega frančiškana ga je poslal red na ljubljansko univerzo, da se usposobi za profesorja na frančiškanski gimnaziji. Tedaj je v slovanskem seminarju imel svoj predal prav blizu Kosovlovega, in je bil urednik Orliča, orlovskega naračajskega lista, pa deklishe Vigredi.

nad tem, da predlog deželne vlade ne upošteva kombinacij „windisch-deutsch“, „deutsch-windisch“ in „windisch“. V tej zvezi je opozoril tudi na stališče uradnega glasila „Kärntner Landeszeitung“, ki označuje vindišarško govoreče prebivalstvo Južne Koroške kot slovensko.

V primerjavi z osnutkom koroške deželne vlade je označil dr. Inzko predlog dr. Veiterja, strokovnjaka za vprašanja mednarodnega prava, kot manjšinski zaščiti odgovarjajoč predlog. Dr. Veiter zahteva v svoji knjigi „Pravo narodnostnih skupin in jezikovnih manjšin v Avstriji“ dvojezične napise povsod tam, kjer se je izreklo pri ljudskem štetju leta 1951 10% prebivalstva v kateri koli kombinaciji za slovenski občevalni jezik.

Ker je znano, da po letu 1945 v Avstriji še nobeno ljudsko štetje v zvezi z izjavo o občevalnem jeziku ni bilo stvarno izvedeno, zastopa slovenska manjšina na Koroškem stališče, po katerem bi bilo treba izvesti določila člena 7 državne pogodbe na ozemlju, za katerega je bila v veljavi odredba dvojezičnega šolstva. Ta teritorij je priznal v soglasju sprejetem sklepu tudi koroški deželni zbor na svojem zasedanju 28. januarja 1947.

Za reševanje vseh odprtih vprašanj je predlagal dr. Inzko ustanovitev posebne komisije. Le s skupno pripravljenimi predlogi bo možno priti do zadovoljivih rešitev.

Toda pravo polje delovanja se mu je odkrilo v Ameriki, kamor je prišel na prošnjo p. Brena in p. Zakrajška skoraj pred 50 leti. Takoj se je ves zakopal v delo kot urednik Ave Marije in Koledarja, pa kot dopisnik katoliških dnevnikov, predvsem pa kot eden graditeljev Lemonta kot Slovenskih ameriških Brezij. Bil je provincial frančiškanskega reda ter je njega delo razširil tudi na kanadske izseljence. On je tudi ustanovitelj Pragove zveze za ves slovenski svet. Bravo njegovo delo pa se je tam uveljavilo med drugo svetovno vojno, ko je vneto branil naše stališče v protikomunistični obrambi doma, pisal članke v Ameriško domovino in prevzel glavni delež Lige pri pomoči beguncem.

Zadnje njegovo področje dela je zdaj Avstralija. Ameriško delo je prenesel v Avstralijo ter tam ustanovil Misli, ki jim je bil vse doslej urednik. Ustanavljal je fare in društva in je kljub starosti duša tamkajšnjega izseljenskega življenja.

Ne moremo vsega njegovega dela niti povrniti opisati, ker ga ne vemo in ga on ne daje na veliki zvon. To je njegova dobrota in nagnjenost za „dobra dela“, ki so jih deležni mnogi in mnogi, ne da bi vedeli, odkod prihajajo. Potem je njegovo delo — pisateljstvo. Ne samo, da je pisal črtice, napisal je več novelic in celo povest o Slomšku, pod naslovom Tonček s Sloma, ki je dobra slovenska biografska novost. Prav posebnega poudarka pa je potrebna njegova ljubezen do slovenske knjige, zlasti zamejske in zdomske. Mohorjeva družba v Celovcu, pa naše knjižne založbe v Buenos Airesu, posebno založba Svobodne Slovenije ima v njem največjega podpornika in razpečevavca knjig, za kar smo mu neizmerno hvaležni.

In za konec nekaj življenjskih podatkov: rojen 20. aprila 1892 pri Trnovčevih in Gaberju v fari Dobrova pri Ljubljani in je nosil ime France. Njegov brat je bil lani v Clevelandu umrl Ambrožič st. Študiral je gimnazijo v Ljubljani in tik pred vojno vstopil v frančiškanski red. Pri preobleki v Brežicah je dobil samostansko ime Bernard. Prav te dni, 1. t. m., je praznoval 60 letnico redovnih obljub. Bogoslovje je končal v Mariboru in imel na Dobrovi novo mašo med prvo svetovno vojno l. 1915. Bil je profesor redovne šole v Kamniku. V Ameriki je misijonaril po slovenskih naseljih, ustanovil slov. faro v Detroitu, bil v Lemontu profesor redovne šole, postal provincial. Odšel je v Avstralijo pred desetletjem in je sedaj v Sidneyu.

Veseli smo, da je zadnje bolezni srečno preštel in zato trdno upamo, da bo čez par let 1975 lahko v zdravju in veselju praznoval že svojo biserno mašo. Njegovo mladostno razpoloženje je namreč železno. Da bi mu še za mnoga leta zdravje ne zarjavelo, kakor tudi ne njegovo pero.

Bog ga živi!

POHOD ZA DEMOKRACIJO

Allende: „Bomo videli, kdo je močnejši.“

Boj med svobodo demokracije in nesvobodo komunizma dobiva v Čilu svojevrstne oblike. Krščansko-demokratska opozicija, ki ima obeh zbornicah čilskega parlamenta absolutno večino, je zahtevala in dobila od Allendejevo dovoljenje za uprizoritev povork v protest proti vedno težjim gospodarskim in političnim razmeram v državi. Allende je istočasno z dovoljenjem krščanskim demokratom objavil, da bo tudi režimski del čilskega prebivalstva prizoril povorko, toda v podporo režimu.

Krščansko-demokratska opozicija je v sredo, 12. aprila, zbrala na santiaških ulicah nad 250.000 nasprotnikov Allendejevega režima, prav na predvečer začetka konference UNCAD, ki se vrši v Santiagu.

Čilska opozicija je pozvala Allendeja, naj takoj pristane na plebiscit, s katerim naj čilsko prebivalstvo odloči nadaljnjo bodočnost države, odn. bodočnost „demokratskega socializma“, kakor Allende označuje svojo pot v komunizem.

V južnem delu Santiaga se je zbrala ogromna četrtilijunska množica, ki je preseglala pričakovane najbolj optimističnih opozicionalcev. Povorka se je razvijala v popolnem redu ter so de-

monstranti vzklikali „Nočemo komunističnega jarma!“ in „Čile je in bo ostal dežela svobode!“

Ko se je povorka ustavila na široki aveniji Grecia, je demonstrante nagovoril krščansko-demokratski predsednik senata Patricio Alwyn. Zahteval je takojšen razpis plebiscita in „odločitev z volilnimi skrinjicami“, zagrozil pa tudi, da „tisoči Čilencev, ki niso nikdar nosili orožja, sedaj mislijo, da bo to treba storiti“.

Na demonstraciji se je nepričakovano pojavil bivši čilski krščansko-demokratski predsednik Eduardo Frei.

Protestno zborovanje, ki je bilo doslej v čilski zgodovini najštevilnejše, je bilo pripravljeno pod geslom „pohod za demokracijo“ ter je zadalo silovit udarec notranje in zunanje političnemu Allendejevemu prestiju. Avenija Grecia in sosednje ulice so bile tako natrpane z demonstranti, da so morali osebe, ki so omedele, prenesti nad glavami množice do bližnjih hiš, kjer so jim nudili okrepčila. Policija je od daleč opazovala demonstracijo.

Allende je za torek, 18. t. m. napovedal svoje zborovanje, „da bomo videli, kdo je močnejši,“ kakor je ironično dodal.

UNCTAD v Čilu

Zahodna Nemčija radodarna

Na konferenci UNCTAD-a v Santiagu v Čilu, ki bo predvidoma trajala mesec dni, se je 3000 delegatov iz 141 držav, ki se udeležujejo konference, že razdelilo na dva dela. V posebno skupino se je povežalo 96 držav, ki se smatrajo za nerazvite, v drugo pa tkimdeset bogatih in ostalih 35 držav, ki so na poti gospodarskega razvoja že dosegle več ali manj zavidljivo višino.

Skupina 96 držav zahteva odpravo vseh carinskih dajatev, pospešeno finančno in gospodarsko pomoč in besedo v bodočih odločitvah glede svetovnih financ. To skupino vodijo predvsem afriške države, ki jih podpirajo nekatere azijske in latinsko-ameriške republike.

Med razvitimi in bogatimi državami sta ZDA in Japonska bili prvi, ki sta deloma priznali utemeljenost pritožb nerazvitega dela sveta in tudi že obljubili pospešitev finančne in gospodarske pomoči. Takoj za njima je bila Zahodna Nemčija, ki pa je bila tudi edina država, katera je predložila konkretne predloge za pomoč nerazvitim državam.

Zahodnonemški finančni minister Karl Schiller je objavil, da namerava njegova vlada skupini 25 najrevnejših držav podeliti finančna posojila za od-

plačilno dobo 50 let na 0,75 odstotne obresti in z določilom, da prvih deset let ne bo treba nobenih teh držav začetih vračati tega posojila. Ostalim nerazvitim državam pa je Zahodna Nemčija pripravljena dati posojila na 30 let in ta samo dva odstotne obresti. Tudi tem državam prvih deset let ne bo treba začetih vračati posojila.

Arabske države so že prve dni konference zanesle v razpravo tudi zadeve političnega značaja, predvsem vprašanje njihovega spora z Izraelom. Glavni tajnik ZN Waldheim in drugi delegati so pozvali arabske delegate, naj se vzdrižijo političnim izjav, ker „UNCTAD ne sme postati pozorišče političnih trenj“.

Če se bo konferenci UNCTAD-a, ki zaseda v Santiagu, posrečilo ostati na programu, ki predvideva vsaj teoretično ureditev gospodarskih in finančnih problemov nerazvitega dela sveta, bo že veliko dosegla. Praktične rešitve gotovih gospodarskih in finančnih problemov pa bodo, kakor doslej, odvisne le od dobre volje in sklepov desetih najbogatejših držav na svetu, ne pa od poplave besed, ki se izrečejo v vseh mogočih jezikih na konferencah katere koli organizacije ZN.

V spomin možu, „ki ga ni bilo nikoli doma“

To je bil rajni Ivan Avsenek. Časopisna poročila o njegovi smrti so nam ga predstavila v resnični veličini. Z njim je odšel v večnost eden zadnjih mož, ki so v slovenskem javnem življenju med obema vjnama in še čez, veliko pomenili. Če bomo življenjepise zaslužnih ljudi, radi omenjamo le njihova važna dela; postavimo ga visoko, kamor spada, pozabimo pa radi na to, da je bil tudi človek, kot mi vsi in ki je znal svoje javno delovanje lepo združiti s toploto domačega življenja in z družinskim znanem in prijateljev, kjer se je lahko sprostil in razvedril, ne da bi mu bilo treba paziti na vsako besedo.

Če sem zapisal, da ga ni bilo nikoli doma, hočem le reči, da je bil v svojem delu, pa naj bo poklicno za vsakdanji kruh, ali pa delo za javni blagor na vseh mogočih panogah: pri gospodarskih ustanovah, v politiki, v prosvetnih organizacijah, pri reševanju zapletenih finančnih zadev — vedno je nekje bil.

Ob gotovi uri si ga vsak dan dobil v frančiškanski cerkvi, njegov izbrabljenny avto ti je zatrobil v pozdrav v najbolj nemogočem delu Ljubljane, zdaj je bil v Britofu pri Kranju, v tovarni, ki ji je on dajal zagon in napredek, zdaj v tovarni v Medvodah, kjer je Medic z njegovo pomočjo oljnil in barvaril, zdaj je bil v Beogradu, na seji Narodne banke, katere podpredsednik je bil. Sodeloval je kot odbornik pri celi vrsti naših gospodarskih podjetij.

Kot član konzorcija naših listov zlepa ni zamudil tedenske seje. Na tej in na vseh takih sejah je bil znan kot oster poslušalec, mož kratkih vprašanj in zaključkov in velik preganjalca se, kjer je bil glavni del določena klepetanja o vsem mogočem. Ob taki priliki je vstal, se poslovil z voščilom, naj se dobro zabavajo — in odšel.

Človek bi mislil, da je bil po svoji naravi čmeren, oduren, nemogoč v družbi, ki se zbere po končanem delu. Pa ni bilo tako. Zelo je želel družbe, kjer si je lahko privoščil malo oddiha. Če je le bil v Ljubljani, je skočil za par minut v unionsko klet ali v slavno igralnico v kavarni, kjer on ni ne popival, ne kvartopiril, ampak dobil med „kibici“ vedno koga, s katerim je lahko izmenjal novice ali pa izvedel za kako novo šalo. Kmalu pa je v njegovem žepu zabrnela žepna ura-budilka, ki ga je opozorila, da je čas za ta ali oni sestanek, kjer je moral biti navzoč.

Na zunaj je bil videti trd; pravi Gorenjec, a je bil izredno mehka, pesniška duša. Smrt njegovega sina, nadebnega dečka, ga je silno potrla. Dr. Kulovec, Gabrovšek in moja malenkost smo mu šli izraziti sožalje. Jokal je kot otrok. Do svoje smrti ga je bila bolela ta sinova nepričakovana smrt.

Bil je velik prijatelj narave, zlasti naših gora. Prehodil je vse večkrat in mislim, da mu je bil znan vsak grm po gorenjskih gmajnah. Z Gabrovščkom sta prehodila vse, kar je bilo dosegli-

Mednarodni teden

Apolo 16 je minulo nedeljo ob napovedani uri odletela proti Luni. Astronavti se predvidoma nameravajo zadržati na Luni 72 ur in sicer v goratih predelih južno od luninega ekvatorja ter prinesli na Zemljo ok. 80 kg Luninega kamenja.

Komunistična ofenziva v južnem Vietnamu se je deloma ustavila, ker so Amerikanci začeli bombardirati spet Severni Vietnam. Ameriški bombniki so napadli predvsem severnovietnamsko pristanišče Haifong ter prestolnico Hanoi. Moskva je protestirala proti ameriškim bombnim napadom na Severni Vietnam, severnovietnamska delegacija v Parizu pa je sedaj iznenada zahtevala, naj bi se mirovna pogajanja nadaljevala.

Potres je minulo nedeljo zamajal Dunaj in vso Avstrijo, vzhodni del Madžarske in južni del Češkoslovaške. Na Dunaju so se podirali stari dimniki, poškodovanih je nekaj cerkva, podrta se je tudi balustrada dunajske univerze. Potres so čutili tudi v Gradcu ob slovenski meji in v Linzu ob nemški meji.

Med 50 državami, ki so minuli teden podpisale mednarodno pogodbo o prepovedi izdelovanja in uporabe biološkega orožja ter o uničenju obstoječih zalog tega orožja, so tudi ZDA, ZSSR in Anglija, medtem ko Francija in Kitajska podpisale mednarodno pogodbo o prepovedi razorožitveni konferenci v Ženevi, ki se je Francija in Kitajska ne udeležujeta.

Ali je Trst hrvaški?

V časopisu „Vestnik“, ki ga v Avstraliji izdaja Slovensko društvo v Melbourne, smo v številki 4., letnik XVI, brali zanimiv člančič, v katerem zasledimo vest, da je Trst menda — hrvaški. Takole poroča Vestnik:

Na vpogled nam je slučajno prišla knjizica, izdana v Melbourne julija 1971 na angleškem jeziku: „Adriatic coast of Croatia and the Mediterranean“. Napisal jo je Vladimir Vitez sen. Knjizico ne bi omenili, ako ne bi čitali na strani 44, ko obravnava pogajanja za vstop Italije v prvo svetovno vojno, med drugim:

...Hrvaško mesto Trst, skupaj z zapadnim delom Istre naj bi bilo vključeno v ponudbo in tako bi bil spet del hrvaškega ozemlja postavljen na prodaj za interese tujece, a hrvaško prebivalstvo, ki živi v teh krajih (kot njih lastnik) pa sploh ne bi bilo vzeto v obzir.“

Da gornje vrstice niso nenamerna pomota, pa priča stran 53:

...Od hrvaškega obalnega ozemlja je Londonski pakt obljubil Italiji sledeče: Trst, pokrajino Istro...“

Da si Lah! lastijo Trst nam je Slo-

vega. Enkrat sta se domislila hrvaškega Velebita: Z vlakom sta šla do Gračaca v Liki, nato pa po kozjih stezah do Karlobaga na morju. Tam sta najela jadrnico za Rab. Hotela sta dobiti parnik za Sušak in vlak za Beograd, kjer je Avseneka čakala važna seja v Narodni banki. Kaj bosta z jadrnico, ko je bilo pa morje kot olje! Colnar in oba turista so veslali kot sužnji na galiji in prav za rep ujeli barko na Rabu.

Ni mu šlo v glavo, da jaz še nisem bil na Triglavu. Rekel sem mu, da me bolj zanima ljubljanski morost in savelsko polje, kot pa skalovje v višinah. Pol za šalo, pol za res sem mu dejal, da je moj hribolaški načrt: enkrat na leto na Sv. Jošta, enkrat na šmarno goro, enkrat pa na Golovec. Ljubljanski grad in Rožnik sem štel že za ravnino... Hotel me je pridobiti za gore. Tako nazorno je opisoval pot v gore, da se mi je res zahotelo po Triglavu. Da bova šla skozi Krmo, kjer je lažje in se z avtom lahko pride malo manj kot do Aljaževega stolpa.

Vendar iz najinega načrta za pot na Triglav ni bilo nič. Posli so ga tako zadrževali, da tudi on od takrat ni bil več na Triglavu.

Tudi po ravnem je rad hodil, tako kakih 12 ali 16 ur na dan. Vmes so ga poslali kam predavati ali na politični shod in on je vedno združil koristno s prijetnim, če le mogoče v družbi s prijatelji.

Avsenek je bil mož, ki je veliko dobrega storil, pa vedno tako, da levica ni vedela, kaj dela desnica. Bil je me-

— Nekateri se prevzamejo zaradi same ponižnosti.

Sv. Tomaž Akvinec, II, II, 162, 5 ad 3

Iz življenja in dogajanja v Argentini

PREHODNA DOBA

Po hudem udarcu, ki ga je prejel proces institucionalizacije z zadnjimi dogodki (Mendoza, ter umor Sallustra in gen. Sáncheza), je življenje v državi zašlo v neke vrste prehodno dobo. Čeprav je vlada in njene najvišje osebnosti, v najtežjih prenutkih pozitivno reagirala, je vendar ostal vtis neke nesigurnosti in sicer na dveh področjih: kaj bo sedaj storila gverila in kako bodo na dogodke reagirali določeni krogi oboroženih sil.

Ni dvoma, da je gverila zašla v krizo. Zadnji ukrepi varnostnih organov so prinesli kar dobre uspehe in številne prevratne celice se nahajajo v zaporih, med njimi tudi mnogi njihovi voditelji. Vodstvo gverile zlasti njene najvarnejše skupine ERP, je trenutno onemogočeno, in odgovornost leži na tretjevrstnih vodjih, ki so manj sposobni, pa tudi manj izkušeni. A prav v tem trenutku so nekako prisiljeni na nove udarce, da dokažejo, kljub porazom, svojo moč. To jih lahko zapelje v vrtočlave avanture, ki morejo povzročiti državi veliko gorja. Ni pa nevarnosti, kakor so nekateri trdili, kake levičarske revolucije; kljub svoji moči je gverila še v povojih, in niti druga faza revolucionarne stopnje (priprava terena za končno revolucijo) še ni dobro začeta.

Na političnem polju pa opazovalcev tudi ni iznenadila tišina iz Madrida spričo zadnjih umorov. Perón se proti gverili ni jasno izrekel in ni obsodil njenega delovanja, kljub pritisku argentinskega poslanika v Španiji. To je povzročilo napetost, ki doslej še ni razčiščena. Dialog med vlado in Peronom (kateremu so vrnili vse državljanske pravice in ugodili večini njegovih zahtev), je tak zašel na mrtvo točko, ki po svoje tudi pripomore k dvomu v uspeh institucionalizacije.

V to dobo je sovpadlo potovanje predsednika Lanusseja na sever. Obiskal je province Chaco in Salto. Med raznimi pogovorji in obiski, je prisostvoval tudi zborovanju kmetijskih lig, gibanja kateremu ideološko začrtava pot škof Di Stefano. To gibanje so iz-

vincem do neke meje razumljivo, čeprav ne bomo nikdar odstopili od naše pravice in zahteve po njem. Toda trditve v omenjeni knjizici nam ne gredo v glavo. Nočemo načeti polemike, poudarimo naj le, da je njihov pisec velik optimist, ako misli, da si bodo on in njegovi somišljeniki pridobili med Slovence prijatelje in da verodostojnost ostalih njegovih podatkov ne bo trpela.

glavnega mesta že ponovno označili za komunistično. S svojo potezo je predsednik Lanusse pokazal, da je pripravljen na dialog z vsemi konstruktivnimi gibanji. Tudi je s tem zbrisal krilatice „komunizma“, ki so jo na kmetijske lige tako tendenciozno prilepili. Na njegovem potovanju ni manjkalo življanja, pa tudi to je bilo pozitivno: ljudstvo se svobodno izraža in ta svoboda je edina garancija za uspešen ustavni izhod. Bolje je da žvižgajo kot v Chacu, kot pa da požigajo kot v Mendози.

SLOVENCJI PO SVETU

ZDRAVJE P. AMBROŽIČA

Kakor smo v Svobodni Sloveniji že poročali, je bil p. Bernard Ambrožič v Avstraliji operiran koncem februarja. Operacijo je srečno prestal in so ga že 11. marca poslali iz bolnišnice. Dobrih deset dni je bil zelo slab, nakar je začelo iti hitro na bolje.

Milošu Staretu se je p. Ambrožič že oglašil s pismom z dne 30. marca. V njem sporoča, da ga je v ponedeljek pred veliko nočjo ponovno pregledal zdravnik — operater, ki je bil z uspehom operacije zelo zadovoljen. P. Ambrožič pravi, da je tisti dan šele zvedel, da je imel raka na črevesju in da zdravnik upa, da so odstranili tiste dele, ki so bili napadeni po raku. Nato nadaljuje pater v pismu:

„Tako kaže, da sem „dober“ še za nekaj let... pravj zdravnik... — če in ako... Toda srce še ni, kot naj bi bilo. In še kaka druga nerodnost ostane, ki jo bo treba nadzorovati, itd.“

Vsekakor je bilo prav, da sem oddal Misli pravočasno in da se umaknem v nekaj penzijo. Čim manj se bom mogel baviti z drugimi zadevami, pomagal bom Mislim, kolikor bo mogoče, in p. Valerijanu ob nedeljah. Tako nekako — če je božja volja. Zadnje besede je treba prepustiti Bogu. Lahko se tudi meni zgodi, kot se je zgodilo Avseneku. Naj v miru počiva, zaslužil si je. Toliko za to pot.

Da vam vsem voščim prav lepo Aletujo, pa tako veste, čeprav bodo te vrste šele po veliki noči prišle.“

K temu sporočilu p. Ambrožiča samo ponovimo našo prošnjo Bogu, da bi nam ga res ohranil še dokaj let.

V pismu iz Avstralije, dne 4. t.m. pa beremo, da se je p. Bernard po operaciji že tako popravil, da že opravlja službo božjo za Slovence, med tednom pa je hišni kaplan pri Frančiškankah, Marijinih misijonarkah na Point Piperju.

cen slovenskim umetnikom, čeprav tega ni obehal na veliki zvon. Njegov dom na Bleiweisovi cesti je bil cel muzej slik in kipov slovenskih umetnikov. Vemo, da je izredno bogato podpiral študente in njihove ustanove. Pri delih, ki so zahtevala veliko denarnih žrtev, n. pr. Stadion ali Prosvetni dom, je Avsenek poleg osebnega obola, sodeloval tudi v gradbenih odborih in pri organizaciji nabiralnih akcij.

Čim bolj se je bližala vojna, tem večje so bile skrbi in odgovornosti ljudi, ki so nosili križ odgovornosti. Vsi smo postajali nervozni, nepotrepljivi, zaskrbljeni. Gabrovšek mi nekoč reče: Kulovec je tako nervozen, da ga ne morem več prenašati. Organiziraj kaj, da ga spravimo za nekaj dni iz Ljubljane, na oddih. Na taroku pri Gabrovščku sem povabil vse navzoče na moje godovanje. Sv. Jožef je bil tisto leto na Veliko sredo. Obljubil sem, da jih bom ta dan pogostil, vendar pa ne v Ljubljani, ampak daleč od nje. Vsi, tudi dr. Kulovec so na to pristali. Ne da bi on vedel, smo mu pripravili potni list in dober teden pred odhodom je šele zvedel, kje bomo praznovali. Načrt je bil ta-le: zajutrek v Benetkah, kosilo v Bologni, malica v republikli San Marino, večerja v Rimini, drugo jutro v Ankonu in Loreto, popoldne na Veliki četrtak pa smo bili že spet v Ankonu in na večer v Rimu, kjer smo preživeli glavne dneve velikega tedna in Veliko noč. Poleg dr. Kulovca so bili v karavanj Gabrovšek, takrat narodni poslanec, senator Smodej, katehet Pivek, mo-

ja malenkost in pa g. Avsenek z gospo. Kako je bil mož privezan na delo, pove to, da je šele v Bologni opoldne prišel za nami, kajti prejšnji dan je bil še v Beogradu in v Rimu se je na Veliko noč zvečer spet poslovil od nas, ker je moral na delo, mi po smo ginili še naprej na jug v Neapelj, Pompejo in Vezuv, pa nazajgrede še v Florenco, Padovo. Avseneku ni bilo veliko do ogledovanja Rima, ki ga je že od prej poznal. Vso, menda 12 ur trajajočo armensko liturgijo v neposredni bližini starega Germanika v San Nicola di Totentino je pa s knjigo v roki prečul in premolil.

Premnogokrat se je spominjal tve gavčade in lepih ur, ki smo jih v prijateljtstvu preživeli. Štirideset dni po tej naši poti je Italija zasadila premagani Franciji nož v hrbet, enajst mesecev pozneje pa nam. S to potjo na božjo pot je skupina prijateljev zaključila dobo svobode v naši domovini.

Kje so tisti časi, ko smo svobodni tarnali, da je tako hudo, da nam ni prestat? Kje so člani te ekspedicije? Dr. Kulovca je leto na to raznesla nemška bomba v Beogradu, Gabrovška je mnogo prezgodaj pobral rak v Milwaukeeju v USA, Smodej je umrl v Beogradu, Pivka je podrla pljučna bolezen v Ljubljani, Avsenekova gospa je že par let na božji njivi, za njo je pred mesecem odšel eden velikih naših ljudi Ivan Avsenek. Ostal je le še eden, menda zato, da to skromno blebetanje napiše kot oddolžitve prijatelju. Potem pa naj še ta zadnji gre našo skupno pot! J. K.

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — V Operi so pod taktirko Rada Simonitija 16. marca prvič uprizorili Donizettijevo farso pod nadimnim naslovom Viva la mamma. To delo, ki je staro skoraj 150 let, a 120 let popolnoma pozabljeno, ima pravzaprav naslov Teatarske zgodbe in nezgode, je režiral Hinko Leskošek, peli pa so Lado Korošec, Hilda Hoelzl, Manja Mlejninkova, Marcel Ostaševski in Drago Čuden.

LJUBLJANA — Švicarski dirigent Erich Schmidt je kot redni gost simfoničnega orkestra RTV Ljubljana tudi z letošnjim nastopom izpolnil pričakovanja. Orkester je prvič javno predstavil „Sedem dvanajstonskih fragmentov za godala“ skladatelja L. M. Škerjanca, sledil je Hindemithov „Koncert za klarinet in orkester“ s solistom Alojzijem Zupanom, v sklepnem delu koncerta, Mahlerjevi Simfoniji št. 4, pa so izvajalci — po pisanju kritikov — dosegli višek večera in eno vidnejših ustvaritev v sezoni. V zadnjem stavku Mahlerjevega dela je nastopila kot solistka sopranistka Zlata Ognjanovičeva.

ILIRSKA BISTRICA — V tem industrijskem mestu je razstavljalo 23 slikarjev in kiparjev s Primorske, med katerimi so najbolj znani Apollonio Zvest, Lucijan Bratuž in Janez Lenassi, ki je za razstavo tudi pripravil zanimiv katalog.

LJUBLJANA — Slovenski slikarji — samorastniki — deset po številu: Jože Horvat-Jaki, Boris Lavrič, Viktor Magyar, Polde Mihelič, Greta Pečnik, Jože Peternej, Konrad Peternej, Anton Plemelj, Vinko Pevcin in Anton Repnik, so se v Katowicach predstavili v aprilu poljskemu občinstvu.

CELJE — Nova celjska plinarina, ki so jo začeli graditi že lani, bo približno trikrat večja kot stara. Zadoščala bo kakih pet let vsem potrebam celjskega gospodinjstva in tudi gospodarstva, potem pa bo spet tako kot sedaj: Stara plinarina le z največjimi napori krije najnujnejše potrebe — ker nimajo primernih rezervarjev, dovajajo plin vsak dan v jeklenkah iz Zagreba.

LJUBLJANA — Zaradi epidemije koz, ki je izbruhnila na Kosovem, so v Sloveniji uvedli obvezno cepljenje proti črnim kozam s posebnim odlokom slovenske vlade z dne 27. marca. Mnog-

žično cepljenje je po šolah, tovarnah in uradih vodilo 570 ekip, ki so delale od jutra do večera.

MARIBOR. — V Mariboru so ustanovili občinsko skupnost za varstvo okolja. Ta nova organizacija bo opozarjala na kričeče probleme, ki se pojavljajo v občini zaradi okuženega zraka in vode, ki vedno bolj uničujeta zelenje in življenje v vodah.

LJUBLJANA — Podpisniki sporazuma o poslovnem sodelovanju in oblikovanju cen govedi, mesa in mlečnih izdelkov so sklenili korigirati cene mesa v prodaji na drobno. Korektura obstaja v približno 15% podražitvi: Tetelina se je s 1. aprilom podražila od 24,20 din na 28,40 din, mlada govedina od 20,50 na 23,90 din, govedina pa od 17,50 na 20 din. Za ilustracijo: uradni kurz dolarja je 17 dinarjev.

VELENJE — Velenjska tovarna gospodinjstva opreme „Gorenje“ je v Jugoslaviji prodala tri in pol milijone svojih izdelkov. Pri skupni prodaji poglavitnih strojev je bilo Gorenje v letu 1971 v Jugoslaviji udeleženo z 82% pri pralnih strojih, z 61% pri električnih štedilnikih, z 41% pri hladilnikih in z 27% pri plinskih štedilnikih in pečeh.

LJUBLJANA — Gledališče Pekarna, v nekdanji pekarni nasproti Tobačne tovarne, ki ga vodi Tone Kralj, je pred nekajdesetletno množico — kolikor je pač mogel sprejeti nekdanji pekarniški prostor, uprizorilo 20. marca premiero na besedilo dramske poeme „Potoholec“ Daneta Zajca. Besedilo je po svoji presoji Kralj iztrgal problemsko sporočilo z upoštevanjem kake tretjine Zajčevih filozofsko poetičnih pesniških besed in ga razčlenil z akrobatsko esklatičnim mimom igralskih teles v pravokotnem, sivopazemem prostoru, katerega brezizrazno kubaturo so razen gibov sekali artikulirani in neartikulirani glasovi nastopajočih in pa še zvoki nekakšnih orientalskih instrumentov godbenikov Milenka Arnejška in Tomaža Pengova.

KRANJSKA GORA — Predstavnik turističnih in gostinskih organizacij občine Jesenice so sklenili povečati zmogljivost žičnic v Podkorenu in Kranjski gori; v letu 1973 pa nameravajo zgraditi še žičnici na Vršič in Mojštrovko. Za uresničitev tega načrta bodo potrebovali približno 22 milijonov dinarjev.

SLOVENC V ARGENTINI

Osebnost nove

Poroka. V nedeljo, 9. aprila, dopoldne sta se poročila pri bratih Mercedarich v Mendozii g. Miha Hirschegger in gđc. Ana Nemanič. Za priči sta bila Ernest in Minka Hirschegger oče in mati ženina ter Jože in Ana Nemanič, oče in mati neveste. Poročil ju je g. Jože Horn. Po slovesnosti je bilo v Slovenskem domu skupno kosilo.

V soboto, 15. aprila je bil v Slov. kapeli krščen Aleksander Friderič Černič sin Petra in Mateje roj. Marinček. Botra sta bila Oskar Jorge Galinberti in Marija Helena Marinček. Istotam je bila krščena v nedeljo, 16. aprila Astrid Karla Mežnar, hčerka Janeza in Marije roj. Hirschegger. Botra sta bila g. Marija Hirschegger roj. Kranner in g. Rudolf Hirschegger. Oba otroka je krstil Jure Rode.

BUENOS AIRES
Srečanje slovenske mladine s pisateljem Mauserjem

Kot vsak mesec, se je tudi v nedeljo, 16. aprila, znova zbrala slovenska mladina Velikega Buenos Airesa na svojem rednem sestanku v Slovenski hiši.

Sestanek je imel izredno privlačnost: to je bilo srečanje s pisateljem Karlom Mauserjem — velikim prijateljem slovenske mladine. Ob vzvišenem oltarju smo v krogu z našim dragim gostom in nad vse razveseljivim številom mladine pričeli sv. mašo, ki je bila v veliki dvorani Slovenske hiše. Pri sv. maši je pel s spremljavo kitare mladinski zbor pod vodstvom gđc. Terezike Prijatelj.

Velika navzočnost in odlično sodelovanje sta prispevala, da je bila mladinska služba dokaz enotnosti, krščanskega in medsebojnega združevanja. Po sv. maši je bil polurni odmor. Odbora SDO in SFZ sta se resnično odlikovala pri vzdušju mirnega razvedrila. S prijazno postrežbo deklet so se navzoči poslužili zajtrka. Istočasno je razveseljevalo ozračje primerna instrumentalna glasba.

Ob enajstih se je začel sestanek — tudi v veliki dvorani. Pred sedeži je bil postavljen majhen, lepo opremljen oder. Poleg postavljenega odra je stal stebel okrašen z rdečimi nageljni in z rožmarinom.

Predsednik SFZ Pavel Fajdiga ml. nas je povabil najprej k molitvi, nakar je v toplih pozdravnih besedah želel pi-

Enajsta obletnica Slovenskega doma v San Martinu

PISATELJ KAREL MAUSER IMENOVAN ZA ČASTNEGA ČLANA

Slovenski dom v San Martinu je v nedeljo, 16. aprila obhajal svojo enajsto obletnico blagoslovitve doma. Slovenci v San Martinu proslavljajo domove obletnice vsako leto kar najbolj slovesno. Posebno slovesno pa so jo proslavili letos, ker je po srečnem naključju sovpadla z obiskom pisatelja Karla Mauserja. Zato ga je odbor doma naprosil, da bi spregovoril na akademiji, kar je pisatelj tudi storil.

Sveta maša

Slovesnost se je pričela dopoldne s sv. mašo in je privabila v dom veliko število rojakov iz sanmartinskih okolice in tudi od drugod. Izredno lepo vreme je dalo vsej slovesnosti lep okvir. Dvorana, ki je ena izmed največjih slovenskih dvoran v Argentini, je bila za to priložnost lepo okrašena. Ob oltarju so se postavile številne narodne noše. Sv. mašo je daroval msgr. Anton Orehar, ki je imel po evangeliju na zbrane rojake lep in globok govor v katerem je poudarjal sledeče misli:

Napore dežele, v kateri živimo, da ohrani mir, in Cerkev, da reši sodobne probleme svojega življenja, opazujemo in mislimo na stisko naše skupine, da se ohrani živa in zdrava. Vse to nas sme ostrašiti, kakor da je izgubljena sreča in bodočnost. V zgodovini smo posebej ob revoluciji in nje posledicah morali iti skozi težke trenutke.

Za svojo ohranitev moramo storiti tudi mi svoje: Jasno moramo vedeti, kaj hočemo, kaj moramo, po študiju razmer sveta, dežele, kjer živimo in svojih lastnih razmer. Po spoznanju moramo delati, ne ustvarjati, niti poslušati preplaha, ki ga nekateri širijo. Ostvarjati moramo razpoloženje za delo v skupnosti in sodelovati moramo vsi. Važna je vzgoja otrok v družini k delu v skupnosti. Zavedajoč se svojih omejenih moči, moramo stalno držati zvezo z Bogom, po molitvi, sv. maši, in zakramentalnem življenju.

Posebej moramo omeniti zelo ubrano in krepko petje močnega sanmartinskega pevskega zbora, ki ga vodi g. Slavko Rupnik.

Po sv. maši so številni rojaki ostali v domu na kosilu in počakali na popoldanski program slovesnosti. Med kosilom sta prihitela v dom pisatelj Karel Mauser in družbi predsednika Zedinjene Slovenije g. Boža Stariha in njegove soproge. G. Mauser je prišel z zborovanja slovenske mladine, združene v Slovenski deželjski organizaciji in Zvezi slovenskih fantov, ki se je ta dan dopoldne ob veliki udeležbi vršilo v Slovenski hiši v Buenos Airesu.

Akademija

Kmalu po tretji uri so začeli prihajati v Slovenski dom rojaki od vseh strani Velikega Buenos Airesa in so dvorano napolnili do zadnjega kotička.

I. O.

Spomin na Čeginj, Gonars in Renicci

Fašistično nasilje v Sloveniji pred 30. leti

Obisk apostolskega nuncijs

Dne 11. avgusta so nas zgodaj zjutraj nagnali v velik ograjen prostor med sektorjema „Beta“ in „Gamma“ in nam tam povedali, da nas bo prišel obiskat apostolski nuncij iz Rima. V začetku smo se tega razveselili, kajti pričakovali smo, da bo morda na njegovo posredovanje le prišlo do kakega izboljšanja vsaj z ozirom na hrano, ko bo videl le kost in kožo na nas. Po enournem čakanju, ko ga še vedno ni bilo, so vsi začeli godrnjati, nekateri so ga celo kleli, kajti od oslabelosti mnogi niso mogli več stati na nogah, kakor so Lahni zahtevali. Na skrivaj so sedeli po tleh, ker se je vsakdo bal, da ga privežejo na kol, če ga dobijo sedečega. Vsi smo čakali in čakali... Sonce pa je vse bolj pripekalo. Nekaj pred 12. uro je res prišel v spremstvu komandanta in še drugih višjih laških oficirjev. Kar nič nismo bili navdušeni nad njim. Nekaj je potem na daljšo razdaljo v laščini govoril, pa ga je slišalo le nekaj v neposredni bližini stoječih, od teh pa sta ga približno le dva razumela, ki sta znala za silo laško. Vsa ostala tritisočglava množica pa je govorila. Ko je ob koncu govora prosil naj zapojemo kako Marijino pesem,

Ob 16 je začel akademijo kulturni referent Oberzan Stanko, ki je bil ves čas tudi napovedovalec posameznih točk. Najprej se je na odru zbrala vsa mladina slovenske šole škofa dr. Gregorija Rožmana v San Martinu (okoli 100 učencev in učenk) in je pod vodstvom svojega pevovodje in učitelja g. Borisa Pavšerja pogumno in krepko zapela tri pesmi: Škrjanček poje, žvrgoli; Zakrivljeno palico v roki; Mladi vojaki.

Sledil je pozdravni nagovor predsednika doma g. Franca Zorka, ki se je zahvalil msgr. Oreharju za sv. mašo. Nato je pozdravil predsednika Narodnega odbora g. Miloša Stareta in njegovo soprogo, predsednika Zedinjene Slovenije g. Boža Stariha in njegovo soprogo, domačega dušnega pastirja g. Jurija Rodeta, botra g. Adolfa Jesiha, predsednico Slovenske ženske zveze gospo Pavlino Dobovškovo, zastopnika mendoških Slovencev g. Rudija Hirscheggerja ter zastopnike slovenskih domov in organizacij, ki so v velikem številu prihiteli na akademijo. Prav posebno prisrčen pozdrav pa je g. Zorko naslovil na dragega gosta iz daljne Severne Amerike in današnjega slavnostnega govornika pisatelja Karla Mauserja. Dolgotrajno ploskanje je bilo dokaz, kako priljubljen je g. Mauser med Slovenci v Argentini.

Sledilo je petje okteta sanmartinskih deklet, ki pa zaradi nenadne obolesti ene izmed sopranistk ni bil popoln. Zapel je pesmi: Sarafan, Drežnica, Zabučale gore.

Zelo prisrčen je bil nastop najmlajših iz slovenske šole, ki so pod vodstvom svoje voditeljice gđc. Katice Kovčič zaigrale in zapele: Peričice in Ciganček.

Kulturni referent je nato povabil na oder slavnostnega govornika pisatelja Karla Mauserja. V pobožni tišini so rojaki poslušali klene in tehtne misli, ki jih je podajal tako, kakor samo on zna. Njegova izvajanja so napravila na vse navzoče izreden vtis. Celoten govor prinašamo na prvi strani.

Silno ploskanje se še ni poleglo, ko sta na oder pred pisatelja stopila predsednica krožka SDO gđc. Anica Jenko in predsednik odbora SFZ Marjan Oberžan v narodnih nošah in se pisatelju v imenu šmartinske mladine zahvalila za njegovo spodbudno besedo. Gđc. Jenko mu je zročila slovenski šopek. Nato je stopil na oder predsednik g. Zorko ter se slavnostnemu govorniku iskreno zahvalil za njegov odtek in prebral sklep odbora Slovenskega doma v San Martinu, s katerim je bil pisatelj in pesnik Karel Mauser imenovan za častnega člana doma za velike zasluge, ki jih ima pri ohranjanju in utrjevanju slovenske narodne zavesti in pri ustvarjanju slovenskih kulturnih vrednot. Bučno ploskanje je potrdilo ta sklep odbora.

Deklice iz višjih razredov slovenske

šole so v rajalnem nastopu podale lepo točko, s katero so hotele pokazati, da bodo vredne naslednice svojih mamic. Fantje in dekleta pa so lepo podali v zborni deklamaciji Pregljevo „Bog in Slovenija“.

Sklepno točko je imel Slovenski pevski zbor iz San Martina, ki je pod vodstvom svojega agilnega pevovodje g. Slavka Rupnika zapel štiri pesmi: dve za mešani zbor (Jutrarnja in Dolenjska) in dve za moški zbor (Mojce in O kresu). Kot solist je nastopil g. Janez Zorec.

Sledila je ljudska veselica ob zvočnih priljubljenega orkestra Planike.

POIZVEDBA

Andreja Filipič, doma iz Rihemberka, zadnji znani naslov: **Guemes 2776. Rosario, Sta. Fe, išče njegova sestra Viktorija, Strossmajerjeva 8. Ljubljana.** ki prosil, da se event. informacije sporoči na uredništvo Svobodne Slovenije.

OBVESTILA

SOBOTA, 22. aprila 1972:
V Slovenski hiši ob 20.30 igra v dveh dejanjih „Kristalna menažerija“.

NEDELJA, 23. aprila 1972:
Tombola na Pristavi v Castelarju. V Slovenski hiši ob 18 ponovitev igre „Kristalna menažerija“.

V Slomskem domu po sv. maši ob 9 srečanje in razgovor s pisateljem Karlom Mauserjem.

SOBOTA 29. aprila 1972:
Sestanek SKAD-a ob 19.30 v Slovenski hiši. Predava Janez Zorec „O moderni astronomiji“.

V Slovenski hiši teološki tečaj. Pričetek ob 17.

V Slovenski hiši ob 20.30 ponovitev igre „Kristalna menažerija“.

Na Pristavi večer športnega in kulturnega filma ob 8.

NEDELJA, 30. aprila 1972:
V San Martinu mladinski dan. Celodnevna prireditev.

V Slovenski hiši ob 16 srečanje z misijonarjem o. Kokaljem D. J.

PONEDELJEK, 1. maja 1972:
Občni zbor Družabne pravde v Slovenski hiši. Ob 9 sv. maša, ob 9.30 občini zbor.

Redni občni zbor SKAD-a, združen s študijskim dnevom v Rožmanovem zavodu v Adrogu. Pričetek s sv. mašo ob 9.30. Predavatelj p. Al. Kukoviča.

NEDELJA, 7. maja 1972:
V Slovenskem domu v Carapachayu obletnica blagoslovitve.

NEDELJA, 14. maja 1972:
Vseslovensko romanje v Luján.

VAŽNO OBVESTILO MISIJONARJA KOKALJA

Važno obvestilo znanec misijonarja o. Jožeta Kokalja D. J. Misijonar priletel preko Santiaga de Chile z letalom 505 Lufthanse, v soboto, 22. ob 18.15 na letališče Ezeiza. Znanec in misijonski prijatelj javljeni k sprejemu.

ZVEZA MATER IN ŽENA

Drugi letošnji redni mesečni sestanek Zveze slovenskih mater in žena bo v četrtek, 27. aprila, ob 16.30 v Slovenski hiši. Opozorjamo na izredno zanimivo predavanje gospe Anice Kraljeve, ki nam bo postregla z važnimi nasveti iz svojih bogatih življenjskih izkustev.

Še posebej zanimiv bo ta sestanek, ker se je pisatelj Karel Mauser odzval povabilu odbora Zveze in se bo udeležil tega sestanka.

na hrastih in ga skrivaj pekli v šotorih, dokler ga je kaj bilo. Kurili smo z deskami, ki smo jih trgali z ograje stranišč. Ko pa so Lahji to opazili, so dali nalog stražam na stolpih naj streljajo v nas, če bi se še kdo drznil odtrgati kako desko. Tako je bilo kaj hitro tudi želodove pečenke konic.

Namerno pomanjkanje vode v taborišču je bil Lahom eden najboljših pripomočkov za hitro likvidacijo slovenskih internancev. V vsakem sektorju s tisočpetsto internanci je bila le ena pipa za vodo, pa še iz te je voda največkrat le kapljala. Radi tega na umivanje sploh ni bilo mogoče misliti, saj si bil sprečen, če si prišel na vrsto, da si vsaj vsak drugi dan pomil „gavetko“.

V takih razmerah ni bilo čudno, da se je razpaslo po taborišču toliko uši, da so nam v trumah lezle po obleki, ako smo cunjeli, ki so visele z nas še mogli tako imenovati. Med največjimi reveži so bili tisti fantje ali možje, katere so pri racijah v pozni pomladi ali poletju Lahji pobrali s polj ali delavnic v samih srajcah, o katerih pa po tolikih mesecih že skoraj ni bilo sledu. Nekaterim so ostali le še ovratniki. Trepetali so noč in dan od mraza, saj se niso imeli v kaj zaviti.

Načrtno pospeševanje masovnega umiranja so v veliko nesrečo naših ljudi fašisti izvedli na ta način, da so preko ograje bodeče žice ponujali cigarete v zameno za dnevni 80 gramski košček kruha. Ne bom dejal, da vsi, pač pa skoro (Nadaljevanje na str. 4)

SDO

SFZ

ESLOVENIA LIBRE

MLADINSKI DAN SAN MARTIN

30. APRIL

Ob 8: TEKME

Ob 11:30: SV. MASA

Ob 18: KULTURNI PROGRAM

Ob 19: PLANIKA

23. aprila 1972 ob 15

Tombola na Pristavi

glavni dobitek: MODERNA SPALNICA

delo priznanega mizarskega mojstra g. Franca Gričarja

Darujte dobitke!

Editor responsable: Miloš Stare

Director: Tone Mizerit

Redacción y Administración:

Ramón Falcón 4158, Buenos Aires

T. E. 69-9503

Argentina

Uredniški odbor:

Miloš Stare, Pavel Fajdiga,
dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj
in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)	FRANQUEO PAGADO Concesión N° 5775
	TARIFA REDUCIDA Concesión N° 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual N° 1.086.173	

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1972: za Argentino \$ 5.500.— Pri pošiljanju po pošti \$ 5.700.— ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol. Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Buenos Aires. T. E. 23-7213

Srečanje s pisateljem
Karlom Mauserjem
v Slomškovem domu

bo v nedeljo, 23. aprila, po sv. maši — ob 9. — Vsi rojaki lepo vabljeni! — Opoldne na razpolago asado.

Družabna Pravda

vsi člani in prijatelje na

OBČNI ZBOR

v ponedeljek, 1. maja, v Slovenski hiši.

ob 9.30 maša, ob 9.30 začetek občnega zbora.

JAVNI NOTAR

FRANCISCO RAUL
CASCANTE

Escribano Público

Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

UNIV. PROF.

DR. JUAN BLAZNIK

Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed

specialist za ortopedijo
in travmatologijoOrdinira v torek, četrtek in soboto
od 17 do 20

PORAVNAJTE ZAOSTALO NAROČNINO

Ustanovitelj slovenskega misijona v Zambiji

OČE JOŽE KOKALJ D. J.

Bo med nami obe nedelji, 23. in 30. tega meseca. Prvo nedeljo bo posvetil Slovenski vasi v Lanusu. Med tednom bo obiskal druga slovenska središča.

V nedeljo, 30. aprila, pa bo

veliko slovensko srečanje

z njim v Slovenski hiši z začetkom ob 16. Misijonar bo govoril o svojem modernem misijonu ne le z živahno besedo, ampak tudi z zvočnimi filmi in skioptičnimi slikami.

Rojaki! To je prvič v našem izseljenstvu v Argentini, da nas obišče aktivni slovenski misijonar-duhovnik! Ne zamudimo tega izrednega doživetja.

Slovensko gledališče Buenos Aires

priredi

v soboto, 22. aprila ob 20.30, v nedeljo, 23. aprila ob 18 in v soboto, 29. aprila, ob 20.30 v Slovenski hiši, Ramón Falcón 4158

igro v dveh dejanjih

KRISTALNA MENAŽERIJA

avtor: TENNEESSE WILLIAMS
Režija in scena: Marjan Willenpart

Vstopnina: pesos ley 6.— in 4.—

Čisti dobiček je namenjen v korist Zavetišča dr. Gregorija Rožmana

SPOMINI NA ČEGINJ...

(Nad. s 3. str.)

ro vsi kadilci so to zameno sprejeli in tako naredili sebi dvojno škodo: ostali so brez tega koščka kruha, z nikotinom pa so si slabili že itak izsušeno telo, podobno sivemu okostnjaku. Kolikor je bilo v takem telesu še krvi so jo dan za dnem in noč za nočjo srkale uši, ki so ga v tisočih napadale. Posledica tega je bilo množično umiranje. Lahki so mrtvece, katerih število se je vsak dan stopnjevalo, zavili v rjuhe in jih odpeljali neznanokam. Največ jih je pomrlo ponoči. Zjutraj pa, ko so nas Lahji šli v „Apel-lu“, smo jim dejali, da je tisti, ki manjka bolan in leži v šotoru. To pa samo zato, da smo zanj dobili še kruh in zabeljeno vodo. Več kot en dan pa mrtveca ni bilo mogoče prikrievati v šotoru. Smrt od popolne oslavitve ni težka. Zdi se, da tak oslavljenec kar zaspi. Mnogokrat je so-se, ki je ležal poleg takega mrlča ugotovil smrt najprej po ušeh, katere so trumoma zapuščale mrtveca in se nastanile pri še živem sosedu. Koliko jih je pomrlo v Reniciju bo le težko kdaj ugotoviti. Prve tedne našega bivanja tam od 5 do 8 dnevno, v novembru pa se je število smrti povzpelo med 14 do 20.

O množičnem umiranju v našem taborišču se je zvedelo tudi zunaj nje-ga. Kraj sam po sebi je bil, iz pripo-vedovanja poznavalcev, monarhistično opredeljen. Ko so kmetje in posestniki zvedeli, kaj se dogaja v taborišču, so poslali v taborišče zvrhan voz pravega

kostanja, ki ga je bilo v teh krajih veliko in je tisto leto izredno dobro obrodil, toda fašisti niso dovolili, da bi se nam na ta način kaj pomagalo in kmetje so odpeljali kostanj nazaj, mi pa smo preko žice žalostno gledali za njimi.

Nazaj v Ljubljano med talce

Poleg drugih šestindvajset so klicali tudi mene za transport v Ljubljano dne 7. decembra. Ves vesel in prepričan, da grem domov sem se poslovil od vseh, ki sem jih v skoraj enoletnem internacijskem življenju spoznal kot blage duše in jim obljubil, da bom storil vse zanje, kolikor bo v moji moči, da čimprej pridejo ven iz taborišč, kjer so zapisanj gotovi smrti.

Dospeč v Ljubljano naslednji dan, sta nas vojaka, ki sta nas spremljala peljala naravnost v „belgijsko“ vojaš-nico in nas predala italijanskemu „ma-riškalu“. Ta pa je vse ostale poslal do-mov, mene in še nekoga pa dal za-preti v prvo nadstropje med talce.

Razočaran do dna, sem osupnil in v glavi se mi je zavrtelo, ko sem zve-del, da sem med talci in ko so mi na vprašanje „kaj sedaj?“ odgovorili: „Pod šus, kaj le drugega. V tej sobi smo samo talci. Iz te sobe so jih pred par dnevi vzeli 18 in jih postrelili za Martinjaka“ (padel na Viču, zadet od komunistične krogle). Zavedel sem se, da me Lahji smatrajo za komunisto in da mi je smrt tukaj bližja kot kdaj-koli prej. Dognal sem, da me je moral

na vsak način kdo kot takega Lahom prijaviti, kar se je pozneje izkazalo kot resnično. To so bili komunisti sami, ki so se potem Lahov hoteli znebiti svojih nasprotnikov.

Treba je bilo na hitro nekaj ukreniti. S pomočjo pometaja hodnikov se mi je posrečilo po tajni poti dobiti zve-zo z domačini, ki so po neštetih vsako-dnevnih moledovanjih na merodajnih mestih dosegli, da sem bil 21. dec. iz-puščen. Stopil pa sem iz dežja pod kap. Rešil sem se sicer, vsaj na videz, fa-šističnega objema in padel v komunis-tičnega, katerega se je pa dalo otre-sati le s puško v vrstah Vaških straž, kamor sem takoj vstopil. Tu sem tudi lažje izpolnil svojo obljubo napram tis-tim, ki so ostali v Reniciju, kajti po-tom poveljstva se mi je posrečilo do-seči vrnitev marsikoga, ki bi sicer pos-tal nova žrtev fašizma in legel v tujo laško zemljo.

Prav je, da se ob tej žalostni tri-desetletnici spominjamo vseh žrtev fa-šizma, kj v svoji krutosti ni dosti ali skoraj nič zaostal za barbarskim na-cizmom.

Vsem vam, ki ste kot veliki rodoljubi padli pod fašistično knuto med prvo in drugo svetovno vojno na Primorskem, Tržaškem in Goriškem, vam, ki v množičnih grobovih čakate vstajanje na Rabu in vam je težka tuja laška zemlja v Gonarsu in Reniciju in še drugod: Slava! Naš narod vašega ve-likega doprinosa k slovenski stvari ne bo pozabil!

Če vložite denar v

Kreditno zadrugo SLOGA

imate od tega več koristi, kot na prvi pogled izgleda.

- Za denar, ki vam je vedno na razpolago, so pri nas za leto 1972 predvidene 22% oziroma 24% obresti. Za naložbe pod istimi pogoji plačajo druge kreditne družbe največ 18% oz. 20% obresti.
- Denar, naložen pri nas, gre v obliki posojil med naše rojake in odlično pomaga pri gospodarskem napredku slovenskega človeka v Argentini.
- Kot član naše zadruge imate vedno prednost za posojilo po ugodnih pogojih. Trije razlogi, katere velja premisliti, predno naložite svoje prihranke.

Informacije v naši pisarni v Ramos Mejiji (Bmé Mitre 97) ob torkih, četrkih in sobotah od 16 do 20 ali po telefonu 658-6574.

Sporočamo, da nas je dne 6. aprila 1972, v 75. letu starosti, nena-doma zapustila naša dobra mama

Ivana Lampret roj. Primar

Za njo žalujejo hčeri: Ivanka por. Dimnik, Minka por. Kralj; sinovi: Andrej, Ivan in Lojze z družinami ter bratje in sestra.

Zahvaljujemo se vsem, ki so jo kropili in jo spremili na zadnji poti — Posebna zahvala vsem duhovnikom za opravljene molitve in g. župniku Matiji Lamovšku za pogrebno sv. mašo.

Vsem jo priporočamo v molitev.

Buenos Aires, Steinfeld, Ljubljana

Sporočamo vsem prijateljem in znancem, da nas je 26. februarja 1972 za vedno zapustil g.

Franc Kralj

Naj počiva v miru!

Društvo Slovencev v Mendozii

Zahvala

Ob nepozabni izgubi našega predobrega moža in očeta

Rudolfa Vidmarja

se zahvaljujemo vsem, ki so ga hodili v hudi in dolgotrajni boleznii obiskovat in tolažiti in še prav posebej vsem sosedom in prijateljem in izrečno družini Ivana Korošca, ki so nam stali ob strani v tako težkih urah, preč. g. J. Guštinu, ki je pokojnega lepo pripravil na zadnjo uro. Prav tako iskrena zahvala vsem, ki so ga prišli kropiti in mu prinesli vencev ter ga spremljali na njegovi zadnji poti. Preč. g. msgr. Oreharju se zahvaljujemo za vodstvo pogreba in za tolažilne besede pri sv. maši, preč. g. dr. Starcu in J. Guštinu za spremstvo, g. Karlu Mauserju za tolažbo, g. predsedniku Zedinjene Slovenije Božu Starihu in g. Ivanu Korošču za poslovilne besede ob odprtem grobu. Zahvaljujemo se tudi g. J. Omahna in pevcev, ki so pokojniku zapeli poslednjo pesem. Vsem Bog plačaj!

Družina Vidmar

Naso narodno zavednost dokazemo s podporo Slovenskemu zavetišču